

**КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО МУЗЕЮ
ПІД ВІДКРИТИМ НЕБОМ НА ОСНОВІ
ПІДГОРЕЦЬКО-ПЛІСНЕСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

¹ Доцент кафедри дизайну та основ архітектури
Національний університет “Львівська політехніка”, Львів
a23fish@yahoo.com
orcid: 0000-0003-3232-3632

² Асистент кафедри дизайну та основ архітектури
Національний університет “Львівська політехніка”, Львів
mariia.t.brych@lpnu.ua
orcid: 0000-0002-1074-0083

© Ремешило-Рибчинська О., Брич М., 2019

<https://doi.org/10.23939/sa2019.02>

Запропоновано ідею створення музею під відкритим небом, що поєднав би два пам'яткові об'єкти – архітектурний ансамбль та археологічний заповідник, в один великий комплекс. Описано пропозицію формування архітектурного простору, що охоплює навколишнє середовище. Проаналізовано позитивні та проблемні аспекти створення музею. Розглянуто особливості створення великого музею, що поєднує різноманітні пам'ятки, розташовані поруч.

Ключові слова: музей під відкритим небом, пам'ятка архітектури, пам'ятка археології, музеєфікація.

Постановка проблеми

Підгорецько-Пліснеські території, розташовані у Бродівському районі Львівської області. До них належать численні пам'ятки різного типу, характеру і датування. Ще з VII ст. на вигідному для оборони місці тут процвітало давньоруське укріплене поселення, на основі якого сьогодні існує історико-культурний заповідник “Давній Пліснеськ”. У комплекс пам'яток села також входять: Василянський монастир XVII–XVIII ст. з цілющим джерелом та Підгорецькою іконою Матері Божої; оточений складною оборонною системою триповерховий палац XVII–XVIII ст.; заїжджий двір (Гетьманський заїзд) із сонячним годинником XVIII ст.; костел св. Йосипа 1763 р.; парк XVII–XVIII ст.; рекреаційна територія звіринця та пасіки XVIII ст.; промислова територія броварні XVIII ст.; сьогодні втрачена дерев'яна церква св. Михайла 1720 р. з прицерковним кладовищем; сільські цвинтарі з цінними меморіальними об'єктами та пам'ятні місця, пов'язані з визвольною боротьбою сер. XX ст. Весь комплекс гармонійно вписаний в ландшафт Вороняцьких гір (Ремешило-Рибчинська та Брич, 2013, с. 36; Ремешило-Рибчинська, 2000; Ремешило-Рибчинська, 2005).

У Паризькій конвенції UNESCO 2005 р. виражено окремі підходи до збереження різноманітної культурної спадщини, серед них – принцип взаємодоповнення економічних і культурних аспектів розвитку (ВРУ, 2010). Він полягає у тому, що обидва вони мають бути збалансованими у використанні історичної спадщини. В Україні підходи до охорони пам'яток або залишаються настільки негнучкими, що обмежують можливість мінімального пристосування їх для туристичних

потреб, або, навпаки, нехтують охороною пам'яток до тої межі, коли вся їх історико-культурна цінність нівелюється для залучення відвідувачів кічовим продуктом масової культури з метою отримання економічного доходу. Насправді ці два аспекти повинні бути врівноважені, між ними повинен бути компроміс, який дасть змогу залучити кошти та отримати дохід, який пізніше можна використовувати на благо музею, завдяки цьому автентика і культурна цінність пам'яток залишатимуться в пріоритеті.

Нові підходи до експонування змінюють підхід і до архітектурно-просторової організації музею. Традиційні виставки замінює активна культурно-масова робота, що потребує використання великої кількості допоміжних площ. Залишаючись освітньо-виховним закладом, музей залучає широкі маси населення, перетворюється у великий культурно-освітній центр, де музейна функція стає лише однією з багатьох частин загальної програми.

Україна має величезний історико-культурний потенціал нерухомих пам'яток. На жаль, низка причин спричиняють неефективне їх використання. Велика частина пам'яток є позбавленою догляду і поступово руйнується. Державна підтримка музеїв обмежується, відповідно постає проблема розроблення програм їх формування, утримання і діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Основою цієї статті вважаємо праці, що відображають важливість довкілля і характерного історичного контексту пам'яток. Системний підхід до охорони нерухомих пам'яток історії і культури простежується в теоретичних працях В. Вечерського, І. Ігнаткіна, М. Бевза. Питання історичного середовища зустрічається у роботах А. Іконникова, К. Лінча, О. Беккера. До групи джерел, що висвітлюють засади утримання та функціональної адаптації пам'яток, належать напрацювання О. Лесика, Л. Прибеги, Є. Михайловського, а також колективні праці та методичні рекомендації.

Наукове опрацювання теми музеєфікації можна зустріти в працях Е. Добровольської, М. Майстровської, О. Мішури, О. Соустіна, Д. Ярош. Спеціальні дослідження, присвячені створенню музеїв на основі нерухомих пам'яток, в Україні стали з'являтися лише в останні кілька років. Цю тематику порушували в своїх роботах В. Ієвлева, О. Попельницький, О. Сердюк, Е. Градун, О. Жукова, Г. Новікова.

Згадані праці мають теоретично-узагальнювальний характер і розглядають окремі аспекти сучасного збереження та використання архітектурних пам'яток. Проте, попри визнання важливості оточення та середовища, ніде не розглянуто проблеми створення музейних мереж на основі кількох, розташованих поруч різних пам'яткових ансамблів чи комплексів.

Тема створення музеїв під відкритим небом на основі нерухомих пам'яток розвиває попередні дослідження авторів – О. Ремешило-Рибчинської та М. Брич.

Мета статті

Мета статті – на прикладі Пліснеського археологічного комплексу та ансамблю Підгорецького замку продемонструвати можливості комплексного музею, що об'єднує різні пам'ятки, розташовані поруч.

Виклад основного матеріалу

Пропоновані тези ґрунтуються на комплексному порівняльному аналізі музейних закладів під відкритим небом в Україні та світі, в межах якого застосовано аналітичний, топографічний, історико-картографічний та архітектурознавчий методи, а також натурні обстеження. Ретроспективний огляд спрямовано на вивчення стану Підгорецько-Пліснеських територій і тенденцій їх розвитку в минулому.

Архітектурні ансамблі та археологічні комплекси доцільно використовувати як основу для музеїв під відкритим небом. Метою таких закладів є не перетворення об'єктів нерухокої спадщини

в експонати чи використання як приміщень музею, а збереження їх історико-меморіальної цінності та передача відвідувачам інформації про історію і культуру, що зберігають пам'ятки. Специфіка музеїв під відкритим небом полягає у поєднанні різнопланових об'єктів та середовища. Групи пам'яток повинні сприйматися як цілісна система на місці її походження, розвитку і сучасного використання. Експоновані колекції є другорядними, вони є необов'язковими і виконують доповнювальну роль.

У процесі створення музею для нього визначають такі аспекти:

- наявність автентичного історично цінного елементу;
- цілісність та рівень збереженості комплексів/ансамблів;
- тематика, спрямованість та цілі проєктованого музею;
- об'ємно-планувальні вимоги до пам'яток та ландшафту;
- допустимий рівень змін об'єктів на території музею, охоронні зони;
- вимоги до збереження наявних пам'яток та середовища;
- співвідношення запланованих та допустимих інноваційних втручань у структуру пам'яток та історичного середовища музею;
- взаємоузгодженість художніх форм, стилістики, композиції пам'яток та доповнювальних елементів музею, які планують розмістити на території музею;
- розміщення благоустрою, обслуговувальної інфраструктури, розташування транзитних шляхів для пішоходів та проїздів для транспорту;
- вимоги до семантичного, предметного та функціонального наповнення простору музею;
- забезпечення просторового орієнтування та візуального комфорту;
- підтримка архітектурного образу ансамблів та комплексів.

Гармонізація історико-архітектурного середовища підвищує інтерес суспільства до нього у двох основних напрямках – виховання суспільства ненав'язливим розташуванням культурних орієнтирів та підвищення відвідуваності музею. Додатково може виникати релаксуючий і стабілізуючий вплив на людину внаслідок її занурення в коректно і гармонійно сформоване архітектурне середовище.

На думку С. Руденка, суспільство ринкових відносин приходить до капіталізації сфери культури. Хоча ринкова теорія спростовує можливість музею бути комерційно успішним без втрати свого соціального просвітницького призначення, вони теж повинні адаптуватися до ринкових умов. Наука також має враховувати цю тенденцію (Руденко, 2018, с. 238). Для створення життєздатного музею у ньому треба поєднати історичне середовище та автентичні пам'ятки із сучасними вимогами, зробити сучасні архітектурні доповнення гармонійними та актуальними. Зважаючи на вимоги відвідувачів, орієнтовну аудиторію та плановану кількість відвідувачів, музей визначає які додаткові послуги пропонуватиме, які методи експонування використовуватиме. Всі ці аспекти, збираючись до купи, роблять музей унікальним і цікавим.

Охоронний режим музеїв під відкритим небом повинен бути не таким строгим, як у музеїв-заповідників, і має стосуватися не лише будівель і споруд, а також музеєфікованих культурних ландшафтів та історичного середовища. Реконструкція чи будівництво має допускатися, якщо вони є необхідними для контексту музею або для відновлення архітектурно-композиційних характеристик образу ансамблю. Обмеження будівництва сучасних доповнень стосуються збереження візуальних взаємозв'язків всередині музею, а також зв'язку з навколишнім ландшафтом.

Під час влаштування простору музею під відкритим небом, якщо середовище доповнюється новими елементами та спорудами, то вони повинні:

- забезпечити акцент уваги відвідувача саме на автентичні пам'ятки;
- забезпечити накриття і захист тих елементів, які цього потребують;
- забезпечити найвигідніше розташування оглядових точок та зручних оглядових маршрутів;

- забезпечити комфортне перебування відвідувача на території музею;
- забезпечити виконання функцій, які пропонує конкретний музей;
- бути у єдності з історичними будівлями, спорудами і ландшафтом.

Основні три види поведінки відвідувача у музеї під відкритим небом такі: споглядання, вивчення та участь. Споглядання переважно пов'язане саме з автентичними пам'ятками та пейзажами й ініціює емоційні враження. Вивчення залежить від якості системи знакування, від інтерпретації і систематизації отриманої інформації. Участь полягає в діяльному залученні відвідувача до творення культурного середовища, в якому він знаходиться.

Оцінюючи привабливість музею, відвідувач оцінюватиме його автентичність (наявність цінних історико-культурних пам'яток, транспортну доступність, безпеку, якість сервісу та гостинність, різноманіття пропонованих послуг, відповідність сучасним тенденціям та їх поєднання з традиційним пам'ятним середовищем).

Результатом проектних робіт є вироблення проекту архітектурно-просторової організації, що передбачає комплекс захисних заходів проведення консерваційних та реставраційних робіт, реконструкцію згаданих об'єктів пам'яток, побудову функціонально необхідних музею приміщень та комунікацій, розпланування приміщень і території, а також проведення робіт з ревалоризації автентичного архітектурно-археологічного наповнення (Brych, 2017, p. 49–50).

Пакет науково-проектної документації для створення музею під відкритим небом на основі нерухомих пам'яток має вміщати інформацію про результати натурних, архівних, історіографічних та інших наукових досліджень самих пам'яток, їх природного і предметного оточення, оточуючих їх поселень, межі охоронних зон та режими використання територій пам'яток, заходи охорони пам'яток та їх історичного середовища, функціональне зонування території музею та приміщень пам'яток, що до нього входять, заходи для музеєфікації, адаптації та пристосування пам'яток та їх історичного середовища, архітектурно-просторова організація території музею під відкритим небом, а також розроблення туристичних маршрутів.

Важливою рушійною силою для створення музеїв під відкритим небом є громадські організації. В таких країнах як Італія, Нідерланди, Франція та Бельгія держава відіграє провідну роль у збереженні культурної спадщини, а в Сполучених Штатах Америки її роль зведена до мінімуму, натомість важливішою є діяльність саме громадських організацій (Миронова, 2014).

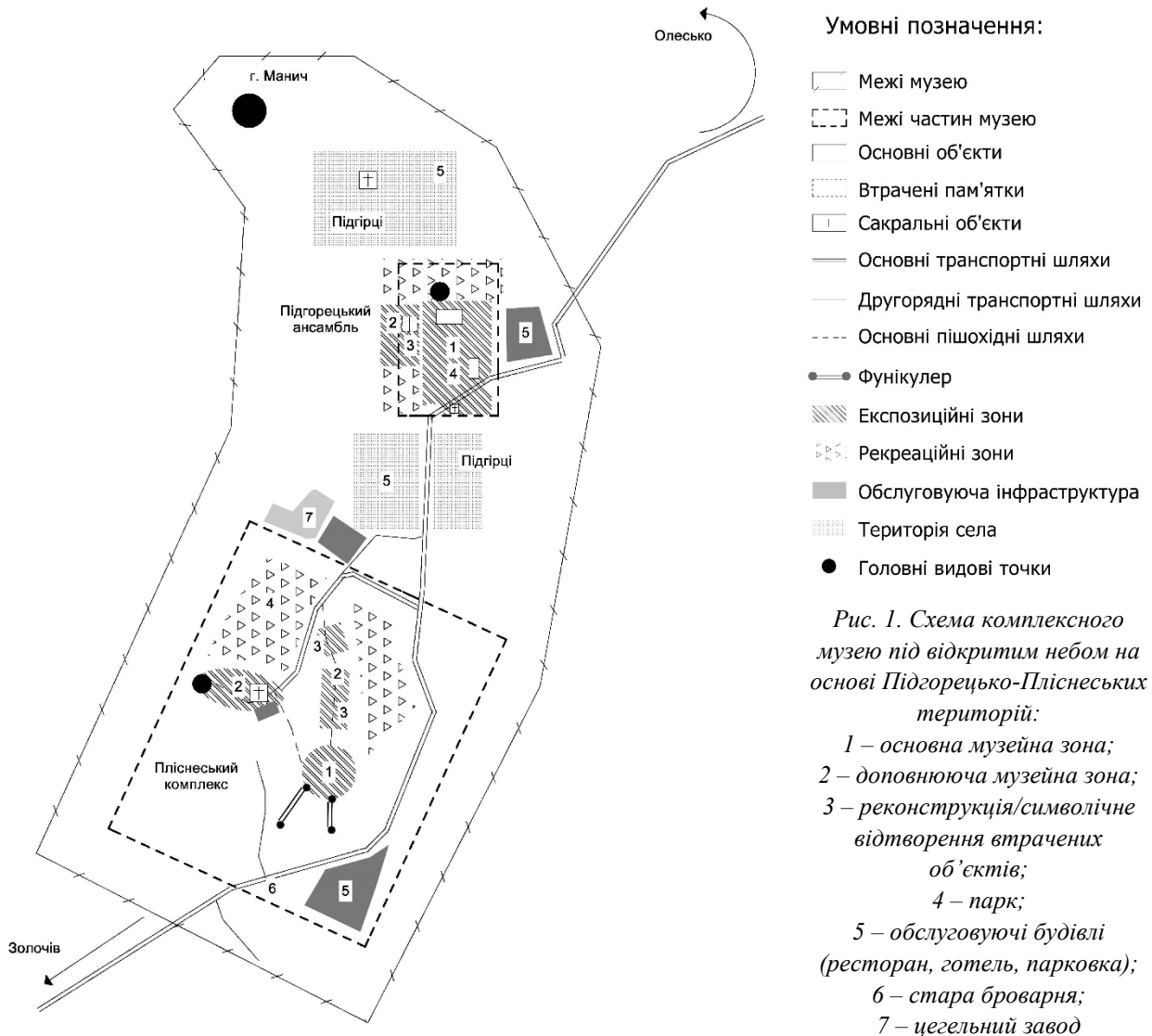
Одним із важливих аспектів є співпраця професійних фахівців, громадських організацій і людей, залучених у процес збереження та охорони архітектурної та містобудівної культурної спадщини – як на міжнародному, так і на місцевому рівнях. На нашу думку, в Україні доцільно буде децентралізувати управління музеями і надати більше можливостей місцевим громадам, які знають про свою спадщину куди більше, ніж центральні керівні установи.

Ключовою є співпраця з місцевим населенням. Території музею можна пропонувати для використання школам та університетам з метою організації театралізованих, наочних уроків історії, біології тощо. Популярною є організація пленерів – як для школярів, так і для студентів художніх вишів, тут можна вивчати пам'ятки архітектури та археології, їх оточення, історію, культурні ландшафти і місцеві традиції, обряди тощо. Такі музеї дають стимул для розвитку сільських і міських територій, стають інформаційними центрами, де за необхідності можна і відпочити, і попрацювати, використовуючи комп'ютер чи бібліотеку. Більше того, музеї під відкритим небом дають можливість працевлаштування місцевого населення, яке знає найбільше про свою історію і найбільше дбає про місцеву спадщину.

Прикладом створення експериментального музею під відкритим небом може стати Підгорецько-Пліснеський пам'ятковий комплекс. Подібну ідею було озвучено і на міжнародній конференції “Збереження та ревалоризація пам'яток с. Підгірці. Відтворення втраченої дерев'яної церкви св. Михайла”, проведеної у березні 2017 р. у Львівській політехніці. Українські та австрійські фахівці в галузях архітектури, реставрації та археології зробили висновок, що такий підхід зможе привабити відвідувачів та допоможе залучити нові кошти на збереження та

відновлення згаданих пам'яток. Актуальним рішенням на перспективу може стати концептуальне приєднання до туристичного осередку Бродівського замку, який знаходиться неподалік. Ця пам'ятка зараз, на жаль, занепадає і руйнується.

Подана у статті пропозиція розроблена авторами і подана в межах проекту для Львівської ОДА для зарахування її до заходів реалізації Стратегії Львівщини у 2021–2023 рр. (рис. 1).

За умови проведення системних ремонтно-будівельних та реставраційних та ревалоризаційних робіт, в межах музею під відкритим небом на території палацово-паркового ансамблю передбачено такі заходи: виставкова діяльність зі змінними експозиціями XVII–XVIII ст., інтернет-бібліотека, що продовжить традиції архіву XVIII–XIX ст., продовження діяльності театру, музичні заходи в палацовій каплиці, експонування історичного транспорту в казематах, а також ексклюзивні спальні номери на третьому поверсі палацу. На піддашші палацу розташовуватиметься мультимедійний центр з оглядовим майданчиком. Пропонується відновлення парку з фонтанами, квітниками, скульптурними алеями та двома павільйонами, а також кафе у Гетьманському заїзді. На г. Манич напроти палацу розташовуватиметься оглядова площадка для огляду панорами села в історичному ландшафті Вороняків.

У вересні 2015 року рішенням Львівської міської ради створено історико-культурний заповідник “Давній Пліснеськ” у межах території пам'ятки національного значення – Городище

літописного міста Плісеська (охоронний № 130011-Н). На нашу думку, оптимальне використання пам'ятки археології як музею під відкритим небом буде якіснішим, якщо охоронний режим заповідника буде дещо слабшим. Вважаємо за доцільне зведення символічних реконструкцій та можливість нового будівництва споруд туристичного обслуговування на межі заповідника, у місцях, де в ході археологічних досліджень не було знайдено цінних об'єктів.

Концепція архітектурно-просторової організації Плісеської частини музею під відкритим небом передбачає: реконструкцію окремих житлових, господарських та виробничих будівель в місцях найбільшої концентрації пам'яток з інвентарем, муляжами та макетами, а також частини ліній захисту на фоні Вороняцького ландшафту (на замовлення ІКЗ "Давній Плісеськ" ведеться розроблення 3D моделей споруд городища); трасування фундаментів церков і їх консервація/накриття павільйонами; укріплення ґрунтів на території монастиря та урвищ у південній частині; створення парку на місці погано збереженого курганного могильника; доповнення місць з невеликою концентрацією пам'яток об'єктами знакування та невеликими площадками для віртуальної чи анімаційної реконструкції, а також місця відпочинку; розроблення тематичних піших і транспортних екскурсійних маршрутів.

Пропонується відтворення історичних шляхів Підгірці-Олеськ (по гірському плато), Підгірці-Броди (по маєтках С. Конєцпольського XVII ст.), а також Підгірці-Гавареччина (відродження етнокультури), Підгірці-Свята Гора (християнське духовне виховання), Підгірці-озеро Майдан (екологічна експедиція до гірського озера), Підгірці-Верхобуж (витік Західного Бугу) як туристичних кінних та веломаршрутів.

Запланована інфраструктура передбачає і виготовлення сувенірів, кераміки, приготування страв давньоукраїнської кухні відповідно до виробничих традицій місцевості. Обслуговуючі споруди (мотелі, паркінги для машин, центри відвідувачів) передбачають у запустілій південній частині заповідника, частково в межах села. Зважаючи на економічні та соціальні негаразди, в Підгірцях пустує близько 10 % житлових наділів, які могли б бути використані для розвитку екотуризму. Пам'яткові споруди села – мурована церква поч. XX ст., будинок "Просвіти", школа австрійських часів, меморіальні монументи та ін. – можуть стати осередками історико-патріотичного виховання.

Організація і проведення різного роду фестивалів та етнографічних свят на території Плісеського городища та подвір'я Підгорецького палацу перетворить їх у справжній "живий" середовищний музей. Під час розкопок, реконструкцій чи будівництва інфраструктури буде можливим створення науково-популярних і документальних фільмів, а також продовжуватиметься наукове дослідження пам'яток.

Висновки

В сучасному суспільстві музеї під відкритим небом мають значно більше можливостей, оскільки охоплюють не лише окремі пам'ятки архітектури, але й навколишнє середовище, яке здатне більш гнучко пристосовуватися під потреби музею, відповідно до обґрунтованих рішень архітекторів і музейників. Проектні групи просто зобов'язані бути міждисциплінарними, щоб якнайкраще виконати поставлені завдання, які передбачають відтворення, збереження та утримання історичного середовища, а також облаштування та пристосування його під необхідні функції.

Створення музею під відкритим небом на основі Підгорецько-Плісеського пам'яткового комплексу має велике економічне та культурне значення як для громади села, так і для регіону загалом. Музей може стати чудовим місцем для працевлаштування. Культурно-освітній потенціал музейного комплексу на основі Підгорецького архітектурного ансамблю та Плісеського археологічного заповідника важко переоцінити.

Музеї під відкритим небом сьогодні розширюють своє видове і типологічне різноманіття і претендують на звання особливого соціально-освітнього інституційного утворення, оскільки їх середовище і функції унікальні. Це не класичний колекційний музей, не розважальний центр, не

освітня установа і не сховище артефактів. Музей під відкритим небом формує змістовне середовище, пропонуючи відвідувачам замість ролі пасивного глядача взяти участь у продукуванні нових смислів та культурних предметів, здобувати нову інформацію, знання та уміння. А розташування поруч двох пам'яткових об'єктів дасть змогу підвищити популярність обох, а також полегшить та зробить економічно вигіднішим облаштування закладів обслуговування, що об'єднуюватимуть два музеї в один заклад.

Бібліографія

Brych, M.T., 2017. Displaying principles of fortifications (Ancient Plisnesk taken as an example). *Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications*, 9, p. 46–50.

Remeszylo-Rybczynska, O.I., 2000. Palac w Podhorcach i jego miejsce w krajobrazie Gor Woroniakow na Ukrainie. *Krajobrazy*, 27(39), s.109–119.

Remeszylo-Rybczynska, O. I., 2005. Kształtowanie się i obecny stan spuszczony architektonicznej i artystycznej wsi Podhorce w obwodzie Lwowskim. *Monument. Studia i Materialy Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków*, 2, s.443–477.

Конвенція ЮНЕСКО (Паризька) “Про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження” 20 жовтня 2005 р. Ратифіковано Законом ВРУ № 1811-VI від 20.01 2010 р. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008 [Дата звернення 17 жовтня 2019]

Миронова, Т. Н., 2014. Зарубежный опыт охраны культурного наследия: сравнительный анализ моделей. *Гуманитарная среда как условие формирования общекультурной компетентности*. [online] Режим доступа: <http://www.mosgu.ru/nauchnaya/publications/2014/collections/Humanitarian-Environment-Common-Cultural-Competence.pdf> [Дата звернення 21 жовтня 2019]

Ремешило-Рибчинська, О. І., Брич, М. Т., 2013. Відтворення архітектурного образу втраченої пам'ятки за допомогою мультимедійних технологій (на прикладі церкви XVIII ст. у с. Підгірці). *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Архітектура*, 757, с.36–40.

Руденко, С. Б., 2018. Маркетинг культурних цінностей в контексті ринкової теорії соціально-культурної сутності музею. *Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності*, Київ, 7-8 червня 2018, с.236–242.

References

Brych, M. T., 2017. Displaying principles of fortifications (Ancient Plisnesk taken as an example). *Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications*, 9, p. 46–50.

Remeszylo-Rybchynska, O. I., 2000. The palace in Pidhirtsi and its place in the landscape of Voroniaky mountains in Ukraine. *Krajobrazy*, 27(39), s. 109–119.

Remeszylo-Rybchynska, O. I., 2005. Formation and the current state of architectural and artistic heritage of the Pidhirtsi village in Lviv region. *Monument. Studia i Materialy Krajowego Ośrodka Badan i Dokumentacji Zabytkow*, 2, s. 443–477.

The UNESCO Convention (Paris) on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, October 20, 2005 Ratified by the VRU Law No. 1811-VI of January 20, 2010 Access: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008 [Accessed October 17, 2019].

Mironova, T. N., 2014. Foreign experience in the protection of cultural heritage: a comparative analysis of models. *Gumanitarnaia sreda kak usloviie formirovaniia obshchekulturnoi kompetentnosti*. [online] Access Mode: <http://www.mosgu.ru/nauchnaya/publications/2014/collections/Humanitarian-Environment-Common-Cultural-Competence.pdf> [Accessed October 21, 2018].

Remeszylo-Rybchynska O. I., Brych, M. T., 2013. Reproduction of the architectural image of a lost monument using multimedia technologies (on the example of the eighteenth-century church in the village of Pidgirka). *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”*. Architektura, 757, p. 36–40.

Rudenko, S. B., 2018. Marketing of cultural values in the context of the market theory of the socio-cultural essence of the museum. *Muzeyi ta restavratsiia u konteksti zberezhenia kulturnoi spadshchyny: aktualni vyklyky suchasnosti*, Kyiv, June 7–8, 2018, p. 236–242.

¹*O. Remeshylo-Rybachynska*, ²*M. Brych*

¹ Associated professor of the Department of Design and Fundamentals of Architecture
National University "Lviv Polytechnic", Lviv
a23fish@yahoo.com

orcid: 0000-0003-3232-3632

² Assistant of the Department of Design and Fundamentals of Architecture
National University "Lviv Polytechnic", Lviv
mariia.t.brych@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-1074-0083

THE CONCEPT OF A COMPLEX OPEN AIR MUSEUM CREATION BASED ON THE TERRITORIES OF PIDHIRTSI AND PLISNESK

© *Remeshylo-Rybachynska O., Brych M., 2019*

Ukraine has a huge historical and cultural potential. Unfortunately, their usage is ineffective. State support for museums is limited, therefore the problem of developing programs for their creation, maintenance and activity arises accordingly. New approaches to exhibiting are changing the approach to the architectural and spatial organization of the museum. Remaining an educational institution, the museum attracts a large mass of the population, becomes a large cultural and educational center, where the museum function becomes only one of many parts of the general program.

The basis of this article are works that reflect the importance of the environment and the historical context of the sites. Among them are the studies of V. Vechersky, M. Bevz, O. Lesyk, L. Pribieha, E. Mikhailovsky, M. Maistrovskaya, V. Ievleva, O. Popelnitsky, O. Serdyuk. The theme of open-air museums based on immovable monuments creating develop previous research by the authors, O. Remesilo-Rybachynska and M. Brych.

The purpose of the article is to demonstrate the possibilities of complex open-air museums, which unites the various monuments located nearby, on the example of the Plisnesk archeological complex and the Pidgoretsky Castle ensemble.

The open-air museum forms a meaningful environment, offering visitors instead of the role of a passive spectator to participate in the production of new meanings and cultural objects, to acquire new information, knowledge, and skills. If the two monuments are located nearby, it can raise the popularity of both, as well as make it easier and more cost-effective to arrange service facilities that will unite two museums in one institution. Open-air museums have more possibilities because they include not only individual architectural monuments, but also an environment that is more adaptable to the needs of the museum. The creation of an open-air museum on the basis of the Pidhirtsi and Plisnesk Heritage Complex is of great economic and cultural importance to the village community as well as to the district as a whole. It is difficult to overestimate the cultural and educational potential of the complex open-air museum on the basis of the Pidhirtsi architectural ensemble and the Plisnesk archeological reserve.

Key words: open-air museum, monument of architecture, monument of archaeology, museification.